УДК 517.95+511.2
DOI: 10.31471/2304-7399-2018-2(46)-38-46

МЕТРИЧНІ ОЦІНКИ ВИЗНАЧНИКА ІНТЕГРАЛЬНОЇ ЗАДАЧІ ДЛЯ РІВНЯННЯ КОЛИВАНЬ СТРУНИ

О. М. Медвідь[1], М. М. Симотюк[1], І. Р. Тимків[2]
[1]Інститут прикладних проблем механіки і математики імені Я. Підстригача НАН України; вул. Наукова 3-б, Львів, Україна, 79060;
[2]Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу;
medoks@ukr.net, quaternion@ukr.net, tymkiv_if@ukr.net

У роботі встановлено метричні теореми про оцінки знизу малих знаменників, які виникли при досліджені існування періодичного за часом розв'язку задачі з інтегральними умовами у вигляді моментів за просторовою змінною для рівняння малих коливань струни. Для доведення метричних оцінок знизу застосовано поняття фрактальної міри та розмірності Гаусдорфа.

Ключові слова: *інтегральні умови, покриття множини, міра Гаусдорфа, розмірність Гаусдорфа.*

1. Вступ.

Нехай $H_\alpha, \alpha \in \mathbf{R}$ – простір тригонометричних рядів

$\varphi(t) = \frac{a_0}{2} + \sum_{k=1}^{\infty} (a_k \cos kt + b_k \sin kt)$, для яких є скінченною норма

$$\|\varphi(t); H_\alpha\| = \sqrt{|a_0|^2 / 4 + \sum_{k \in \mathbf{Z}/\{0\}} (|a_k|^2 + |b_k|^2)(1+|k|)^{2\alpha}},$$

$C^2([0,A]; H_\alpha)$, $\alpha \in \mathbf{R}$, – простір функцій $u(t,x)$ таких, що для довільного фіксованого $x \in [0;L]$ $u(t,x)$, $\partial u(t,x)/\partial t$, $\partial^2 u(t,x) / \partial t^2 \in H_\alpha$ і як елементи цього простору є неперервними за x на $[0;L]$, норму в просторі задаємо формулою

$$\left\| u; C^2([0,A]; H_\alpha) \right\| = \sum_{j=0}^{2} \max_{x \in [0,A]} \left\| \frac{\partial^j u(\cdot, x)}{\partial t^j}; H_\alpha \right\|.$$

2. Постановка задачі.

Розглянемо задачу.

$$\frac{\partial^2 u(t,x)}{\partial x^2} - q^2(x) \frac{\partial^2 u(t,x)}{\partial t^2} = 0, \qquad t \in \mathbf{R},\ x \in (0;A), \qquad (1)$$

$$\left.\frac{\partial^{r_1} u}{\partial x^{r_1}}\right|_{x=0} = \varphi_1(t)\,, \int_0^l x^{r_2} u(t,x)dx = \varphi_2(t)\,,\ r_1,\, r_2 \in \{0;1\},\ t \in \mathbf{R}\,, \tag{2}$$

$$u(t,x) = u(t+2\pi, x)\,, \qquad t \in \mathbf{R}\,,\ x \in (0;A)\,, \tag{3}$$

де $u(t,x)$ – відхилення струни від положення рівноваги на x у момент часу t, $q(x) = \sqrt{\rho(x)/T_0}$, де $\rho(x)$ – лінійна густина струни, яка є неперервною додатною функцією на $[0;A]$, T_0 – натяг струни, $\varphi_1(t),\ \varphi_2(t)$ – 2π -періодичні функції на $\mathbf{R}$.

Нехай $f_{1k}(x)$, $f_{2k}(x)$, $k \in \mathbf{Z}$, – така фундаментальна система розв'язків рівняння

$$y''(x) + q(x)k^2 y(x) = 0\,;$$

що $f_{1k}(0) = 1$, $f'_{1k}(0) = 0$, $f_{2k}(0) = 0$, $f'_{2k}(0) = 1$.

Через $\Delta_{r_1,r_2}(k)$, $k \in \mathbf{Z}$, позначимо визначник

$$\Delta_{r_1,r_2}(k,l) = \begin{vmatrix} f_{1k}^{(r_1)}(0) & f_{2k}^{(r_1)}(0) \\ \int_0^l x^{r_2} f_{1k}(x)dx & \int_0^l x^{r_2} f_{2k}(x)dx \end{vmatrix},\ r_1,\, r_2 \in \{0;1\}. \tag{4}$$

Легко перевірити, що

$$\Delta_{r_1,r_2}(k,l) = (-1)^{r_1} \int_0^l x^{r_2} f_{2-r_1,k}(x)dx\,,\ r_1,\, r_2 \in \{0;1\} \tag{5}$$

Зауважимо, що $f_{10}(x) = 1$, $f_{20}(x) = x$, тому

$$\Delta_{r_1,r_2}(0,l) = \frac{(-1)^{r_1} l^{r_2 - r_1 + 2}}{r_2 - r_1 + 2} \neq 0\,,\ r_1,\, r_2 \in \{0;1\}.$$

Якщо $\varphi_1(t)$, $\varphi_2(t) \in H_\alpha$

$$\varphi_j(t) = \frac{a_{j0}}{2} + \sum_{k=1}^{\infty} (a_{jk} \cos kt + b_{jk} \sin kt)\,, \qquad j = 1,2\,,$$

і, крім того,

$$\Delta_{r_1,r_2}(k) \neq 0\,,\ r_1,\, r_2 \in \{0;1\}, \tag{6}$$

для всіх $k \in \mathbf{Z}$, то задача (1)–(3) має єдиний 2π -періодичний розв'язок $u(t,x)$, який зображується формулою

$$u(t,x) = \frac{u_0(x)}{2} + \sum_{k=1}^{\infty} (u_k(x) \cos kt + v_k(x) \sin kt)\,, \tag{7}$$

де $u_0(x) = a_{10} x^{r_1} + \left(a_{20} - a_{10} \dfrac{l^{r_1 + r_2 + 2}}{r_1 + r_2 + 2} \right) \dfrac{r_2 - r_1 + 2}{l^{r_2 - r_1 + 2}} x^{1 - r_1}$,

$$u_k(x)=\frac{a_{1k}\int\limits_0^l \xi^{r_2}(f_{1k}(x)f_{2k}(\xi)-(-1)^{r_1}(f_{1k}(\xi)f_{2k}(x)d\xi-a_{2k}f_{2-r_1,k}(x))}{\Delta_{r_1,r_2}(k)},$$

$$v_k(x)=\frac{b_{1k}\int\limits_0^l \xi^{r_2}(f_{1k}(x)f_{2k}(\xi)-(-1)^{r_1}(f_{1k}(\xi)f_{2k}(x)d\xi-b_{2k}f_{2-r_1,k}(x))}{\Delta_{r_1,r_2}(k)}.$$

Якщо виконується умова (7) і, крім того, існує така стала γ, що для всіх (крім, можливо, скінченної кількості) чисел $k\in\mathbf{Z}$ справджуються нерівності

$$\left|\Delta_{r_1,r_2}(k,l)\right|\ge(1+|k|)^{-\gamma},\qquad r_1,r_2\in\{0;1\} \tag{8}$$

то можна встановити оцінки зверху для норм функцій $u_k(x)$, $v_k(x)$, $k\in\mathbf{Z}$ у просторі $C^2[0,A]$, з яких випливає збіжність формального ряду (7) у шкалі просторів $C^2([0,A];H_\alpha)$, $\alpha\in\mathbf{R}$, якщо $\varphi_1\in H_{\alpha_1}$, $\varphi_2\in H_{\alpha_2}$ для деяких показників $\alpha_1,\alpha_2\in\mathbf{R}$. Тому важливо дослідити питання про можливість виконання оцінок (6). Це і є метою даної роботи.

Приклад.

Зауважимо, що для задачі (1) – (3), у якій $q(x)=q$

$$\frac{\partial^2 u(t,x)}{\partial x^2}-q^2\frac{\partial^2 u(t,x)}{\partial t^2}=0,\quad q>0\quad t\in\mathbf{R},\ x\in(0;l),$$

$$\left.\frac{\partial u}{\partial x}\right|_{x=0}=\varphi_1(t),\ \int\limits_0^l u(t,x)dx=\varphi_2(t),\qquad t\in\mathbf{R},$$

$$u(t,x)=u(t+2\pi,x),\qquad t\in\mathbf{R},\ x\in(0;l),$$

визначник $\Delta_{1,0}(k,l)$ обчислюється формулою $\Delta_{1,0}(0,l)=-l$, $\Delta_{1,0}(k,l)=\sin(kql)/kq$, $k\ne 0$.

Оскільки $|\sin kql|=|\sin(kql-m\pi)|\le|kql-m\pi|$ і за теоремою Хінчина для довільних γ існує таке число $\xi\in(0,A]$, $\xi/\pi\notin\mathbf{Q}$, що нерівність

$$|kql-m\pi|<(1+|k|)^{-\gamma}$$

має нескінчену множину розв'язків у цілих числах k, m ($k\ne 0$) і при фіксованому k може мати лише скінчену кількість розв'язків у цілих m, то нерівність

$$|\sin(kql)|<\frac{1}{q}(1+|k|)^{-\gamma-1}$$

має безмежну кількість розв'язків у цілих числах k. Вибираючи точку l так, що $l = 2\xi/q$, отримаємо, що нерівність $|\Delta_{1,0}(k)| < (1+|k|)^{-\gamma}$ виконується для нескінченої множини чисел $k \in \mathbf{Z}$.

3. Допоміжні твердження.

Наведемо для зручності викладу деякі поняття, що стосуються ρ-міри Гаусдорфа та розмірності Гаусдорфа множини $M \subset \mathbf{R}$.

Означення 1. δ**-** покриттям множини $M \subset \mathbf{R}$ називається злічення сім'я інтервалів $\{S_j\}_{j=1}^{\infty}$ така, що $M \subset \bigcup_{j=1}^{\infty} S_j$ і $\operatorname{mes} S_j < \delta$ для кожного $j \geq 1$.

Означення 2. ρ- мірою Гаусдорфа ($0 < \rho \leq 1$) множини $M \subset \mathbf{R}$ називається границя (скінчена або нескінчена)

$$\operatorname{mes}_{\rho}(M) = \lim_{\delta \to 0} \inf \sum_{\mathrm{j}=1}^{\infty} \left(\operatorname{mes}_{\mathbf{R}} S_j\right)^{\rho}$$

де точна грань береться за всіма δ**-** покриттями $\{S_j\}_{j=1}^{\infty}$ множини M.

Означення 3. Дійсне число β таке, що

1) $\forall \rho:\ \beta < \rho \leq 1$ $\quad \operatorname{mes}_{\rho}(M) = 0$,

2) $\forall \rho:\ 0 < \rho < \beta$ $\quad \operatorname{mes}_{\rho}(M) = \infty$,

називається розмірністю Гаусдорфа множини $M \subset \mathbf{R}$.

Будемо використовувати наступне твердження, доведення якого міститься в [1].

Лема 1. *Множина $M \subset \mathbf{R}$ має нульову ρ-міру Гаусдорфа тоді і тільки тоді, коли існує покриття $\{S_j\}_{j=1}^{\infty}$ множини M таке, що*

$$\sum_{\mathrm{j}=1}^{\infty} \left(\operatorname{mes}_{\mathbf{R}} S_j\right)^{\rho} < \infty$$

і таке, що кожна точка множини M належить до нескінченної кількості проміжків S_j.

Розглянемо два звичайні диференціальні рівняння

$$y'' + B_1(x) y(x) = 0, \tag{9}$$

$$y'' + B_2(x) y(x) = 0, \tag{10}$$

коефіцієнти $B_1(x), B_2(x)$ яких є неперервними функціями на інтервалі (a,b).

Лема 2. [3, с. 133-134] *Нехай $B_1(x) \leq B_2(x)$ на інтервалі (a,b), а x_0, x_1 – два послідовні нулі нетривіального розв'язку $y(x)$ рівняння* (9). *Тоді довільний розв'язок рівняння* (10) *має хоча б один нуль на $[x_0, x_1]$.*

4. Основний результат роботи.

Через M_γ позначимо множину тих чисел $l \in (0, A]$, для яких нерівність (8) виконується для всіх векторів $k \in \mathbf{Z}$.

Теорема 1. *Нехай* $0 < q_0 \le q(x) \le Q$, $x \in [0, A]$, $q''(x)$ *– неперервна на* $[0, A]$. *Тоді для довільного* $\rho \in (0,1]$ *множина* $(0, A] \setminus M_\gamma$ *має нульову* ρ*-міру Гаусдорфа, якщо*

$\gamma > 1 + 4/\rho$.

Доведення.

Не обмежуючи загальності міркувань, розглянемо випадок, коли $r_1 = r_2 = 0$

$$\Delta_{0,0}(k,l) = \int_0^l f_{2k}(x)dx, \quad \frac{d\Delta_{0,0}(k,l)}{dl} = f_{2k}(l). \tag{11}$$

Через $E_\gamma(k)$ позначимо множину тих $l \in (0, A]$, для яких нерівність

$$|\Delta_{0,0}(k,l)| < (1+|k|)^{-\gamma} \tag{12}$$

виконується при фіксованому $k \in \mathbf{Z}$, а через E_γ – множину тих $l \in (0, A]$, для яких нерівність (12) виконується для нескінченої кількості $k \in \mathbf{Z}$.

Через $E_{\gamma_1}(k)$, $\gamma_1 < \gamma - 1$ позначимо множину тих $l \in (0, A]$, для яких нерівність

$$|d\Delta_{0,0}(k,l)/dl| = |f_{2k}(l)| < (1+|k|)^{-\gamma_1} \tag{14}$$

виконується при фіксованому $k \in \mathbf{Z}$.

Для множини $E_\gamma(k)$ виконується рівність

$$E_\gamma(k) = \{l \in [0, A] : |\Delta_{0,0}(k,l)| < (1+|k|)^{-\gamma}, \left|d\Delta_{0,0}(k,l)/dl\right| < (1+|k|)^{-\gamma_1}\} \cup$$
$$\cup \{l \in [0, A] : |\Delta_{0,0}(k,l)| < (1+|k|)^{-\gamma}, \left|d\Delta_{0,0}(k,l)/dl\right| \ge (1+|k|)^{-\gamma_1}\}.$$

Доведемо, що множину $E_\gamma(k)$ можна покрити проміжками $I_s^{\gamma_1}(k)$, $s = 1, \ldots, N(k)$, $J_s^{\gamma_1,\gamma}(k)$, $s = 1, \ldots, M(k)$, такими, що при $\gamma > \gamma(\rho)$

$$\sum_{k \in \mathbf{Z}} \left(\sum_{s=1}^{N(k)} (\mathrm{mes}_{\mathbf{R}}\, I_s^{\gamma_1}(k))^\rho + \sum_{s=1}^{M(k)} (\mathrm{mes}_{\mathbf{R}}\, J_s^{\gamma_1,\gamma}(k))^\rho \right) \le C_1 \sum_{k \in \mathbf{Z}} (1+|k|)^{-1-\varepsilon\rho} < \infty$$

Згідно з теоремою 1 із [4, с. 399] рівняння (4) має таку фундаментальну систему розв'язків $g_{1k}(x)$, $g_{2k}(x)$, що

$$g_{jk}(x)=\frac{1}{\sqrt{q(x)}}\exp\left((-1)^{j-1}ik\int_0^x q(\xi)d\xi\right)\left(1+\frac{\varepsilon_{jk}(x)}{k}\right), \tag{12}$$

$$g'_{jk}(x)=(-1)^{j-1}\sqrt{q(x)}\exp\left((-1)^{j-1}ik\int_0^x q(\xi)d\xi\right)\left(1+\frac{\widetilde{\varepsilon}_{jk}(x)}{k}\right), \tag{13}$$

$k\neq 0$, $\quad j=1,2$,

де функції $\varepsilon_{jk}(x)$, $\widetilde{\varepsilon}_{jk}(x)$ $j=1,2$ справджують нерівності

$$\left|\varepsilon_{jk}(x)\right|\leq C_{1+j}\,,\ \left|\widetilde{\varepsilon}_{jk}(x)\right|\leq \widetilde{C}_{1+j}\,, \tag{14}$$

а сталі C_{1+j}, $\widetilde{C}_{1+j}$, $j=1,2$, не залежать від k, x.

Встановимо оцінки для функції $f_{1k}(x)$, $k\in\mathbf{Z}$, виразивши її при $k\neq 0$ через фундаментальну систему $g_{1k}(x)$, $g_{2k}(x)$, $k\in\mathbf{Z}/\{0\}$, та використавши оцінки (14).

Легко перевірити, що

$$f_{1k}=\frac{g'_{2k}(0)g_{1k}(x)-g'_1(0)g_{2k}(x)}{W[g_{1k},g_{2k}](0)} \tag{15}$$

де $W[g_{1k},g_{2k}](x)=g_{1k}(x)g'_{2k}(x)-g_{2k}(x)g'_{1k}(x)$ – вронскіан $g_{1k}(x)$, $g_{2k}(x)$. Із рівностей (12), (13) випливає, що

$$W[g_{1k},g_{2k}](x)=-2ik(1+\upsilon_k(x)/k),$$

$$\upsilon_k(x)=\sum_{j=1}^{2}(\varepsilon_{jk}(x)+\widetilde{\varepsilon}_{jk}(x)+\varepsilon_{jk}(x)\widetilde{\varepsilon}_{3-j,k}(x)/k).$$

Оскільки з нерівностей (14) випливає, що $\left|\upsilon_k(x)\right|<C_4$, $x\in(0,A)$, $k\in\mathbf{Z}\setminus\{0\}$, то з формул (15) отримуємо, що виконуються нерівності

$$\max_{l\in[0,L]}|f_{1k}^{(q)}(l)|\leq C_5(1+|k|)^q,\qquad q=0,1,\ k\in\mathbf{Z}\setminus\{0\} \tag{16}$$

Із оцінок (16) та формули Ліувілля для вронскіана одержуємо, що

$$(1+|k|)^{-1}=(1+|k|)^{-1}|f_{1k}(x)f'_{2k}(x)-f'_{1k}(x)f_{2k}(x)|\leq$$
$$\leq C_6\max\{|f_{2k}(x)|,|f'_{2k}(x)|\},\ k\in\mathbf{Z}\setminus\{0\} \tag{17}$$

Оскільки $0<q(x)\leq Q$, $x\in[0,A]$, а розв’язок рівняння

$$y''+Qk^2y(x)=0,$$

$y(x)=\sin(\sqrt{Q}kx)$ має на проміжку $[0,A]$ $\left[\frac{A\sqrt{Q}}{\pi}\right]|k|$ нулів, то за лемою 2 функція $f_{2k}(x)$ може мати на $[0,A]$ не більше, ніж $C_7\,|k|$ нулів.

Через $E_{\gamma_1}(l,k)$, $k \in \mathbf{Z}$, позначимо об'єднання всіх відкритих інтервалів, які містять точку $l \in (0,A]$ і цілком містяться в множині $E_{\gamma_1}(k)$. Очевидно, що $E_{\gamma_1}(l,k)$ – відкритий інтервал, причому для довільних $l_1, l_2 \in E_{\gamma_1}(k)$ або $E_{\gamma_1}(l_1,k) \bigcap E_{\gamma_1}(l_2,k) = \varnothing$, або $E_{\gamma_1}(l_1,k) = E_{\gamma_1}(l_2,k)$.

Нехай жоден з кінців інтервалу $E_{\gamma_1}(l,k) = (\alpha_k, \beta_k)$, де $l \in E_{\gamma_1}(k)$, не співпадає з кінцями проміжку $[0,A]$. З нерівності (11) випливає строга монотонність функцій $f_{2k}(x)$ і, отже, своїх екстремальних значень вона набуває на ньому в точках α_k, β_k. З максимальності інтервалу $E_{\gamma_1}(l,k)$ і того, що жоден з кінців α_k, β_k не співпадає ні з 0, ні з A, випливає, що $f_{2k}(\alpha_k) f_{2k}(\beta_k) < 0$. З теореми Больцано-Коші про проміжне значення та строгої монотонності f_{2k} на $E_{\gamma_1}(l,k)$ дістаємо, що на інтервалі $E_{\gamma_1}(l,k) = (\alpha_k, \beta_k)$ знаходиться рівно один нуль функції $f_{2k}(x)$.

Отже, множину $E_{\gamma_1}(k)$, якщо вона не порожня, утворюють попарно неперетинні інтервали $I_s^{\gamma_1}(k) = (\lambda_{1k}, \lambda_{2k})$, $s = 1, \ldots, N(k)$, кожен з яких або містить рівно один нуль функції $f_{2k}(x)$, або має одним зі своїх кінців точки 0, A. Тому $N(k) \le C_8(2 + |k|)$. За теоремою Лагранжа знайдеться така точка λ_{3k}, що

$$|f_{2k}(\lambda_{1k}) - f_{2k}(\lambda_{2k})| = |f'_{2k}(\lambda_{3k})| \operatorname{mes}_{\mathbf{R}} I_s^{\gamma_1}(k).$$

З нерівностей (14) і того, що $|f'_{2k}(\lambda_{3k})| > (1+|k|)^{-1}$, випливає нерівність

$$\operatorname{mes}_{\mathbf{R}} I_s^{\gamma_1}(k) \le 2(1+|k|)^{-\gamma_1+1}. \tag{13}$$

Нехай $\bigcup\limits_{s=1}^{M(k)} J_s^{\gamma_1}(k) = [0,A] \setminus \bigcup\limits_{s=1}^{N(k)} I_s^{\gamma_1}(k)$, де $N(k) = M(k) + 1$.

Для кожного $s = 1, \ldots, M(k)$ розглянемо таку множину

$$J_s^{\gamma_1,\gamma}(k) = \{l \in J_s^{\gamma_1}(k) : |\Delta_{0,0}(k,l)| < (1+|k|)^{-\gamma}\}$$

Оскільки на $J_s^{\gamma_1,\gamma}(k)$ виконується $|d\Delta_{0,0}(k,l)/dl| > (1+|k|)^{-\gamma_1}$, то функція $\Delta_{0,0}(k,l)$ строго монотонна на $J_s^{\gamma_1,\gamma}(k)$. Тоді або $\operatorname{mes} J_s^{\gamma_1,\gamma}(k) = 0$, або $J_s^{\gamma_1,\gamma}(k) = (l_{1k}, l_{2k}) \subset J_s^{\gamma_1}(k)$. За теоремою Лагранжа знайдеться така ξ, що

$$|\varDelta_{0,0}(k,l_{1k})-\varDelta_{0,0}(k,l_{2k})|=\left|\frac{d\varDelta_{0,0}(k,l)}{dl}\right|_{l=\xi}\left|\mathrm{mes}_{\mathbf{R}}\,J_s^{\gamma_1,\gamma}(k)\right..$$

З того, що $|\varDelta_{0,0}(k,l)|<(1+|k|)^{-\gamma}$ і $|d\,\varDelta_{0,0}(k,l)/dl|>(1+|k|)^{-\gamma_1}$, $l\in J_s^{\gamma_1,\gamma}(k)$, випливає нерівність

$$\mathrm{mes}_{\mathbf{R}}\,J_s^{\gamma_1,\gamma}(k)\le 2(1+|k|)^{-\gamma+\gamma_1}.$$

Таким чином, множина $E_\gamma(k)$ міститься в об’єднанні

$$\bigcup_{s=1}^{N(k)} I_s^{\gamma_1}(k)\bigcup\bigcup_{s=1}^{M(k)} J_s^{\gamma_1,\gamma}(k).$$

Тоді для $\gamma>\gamma(\rho)$ виконуються включення

$$E_\gamma=\bigcap_{N=0}^{\infty}\bigcup_{|k|\ge N}E_\gamma(k)\subset\bigcap_{N=0}^{\infty}\bigcup_{|k|\ge N}\bigcup_{s=1}^{N(k)}I_s^{\gamma_1}(k)\bigcup\bigcup_{s=1}^{M(k)}J_s^{\gamma,\gamma_1}(k)$$

Тому кожна точка множини E_γ належить до нескінченої кількості або проміжків $I_s^{\gamma_1}(k)$, $s=1,\dots,N(k)$, або проміжків $J_s^{\gamma_1,\gamma}(k)$, $s=1,\dots,M(k)$, $k\in\mathbf{Z}$. З нерівностей (12) випливає, що при $\gamma>\gamma(\rho)$

$$\sum_{k\in\mathbf{Z}}\left(\sum_{s=1}^{N(k)}(\mathrm{mes}_{\mathbf{R}}\,I_s^{\gamma_1}(k))^{\rho}+\sum_{s=1}^{M(k)}(\mathrm{mes}_{\mathbf{R}}\,J_s^{\gamma_1,\gamma}(k))^{\rho}\right)\le C_9\sum_{k\in\mathbf{Z}}(1+|k|)^{-1-\varepsilon\rho}<\infty$$

Тоді за лемою 1 ρ-міра Гаусдорфа множини E_γ дорівнює нулеві, якщо $\gamma>\gamma(\rho)$.

З формули (11) для кожного $k\in\mathbf{Z}$ випливає рівність $\{l\in[0,A]:d\varDelta_{0,0}(k)/dl=0\}=\{l\in[0,A]:f_{2k}(l)=0\}$. Оскільки для кожного $k\in\mathbf{Z}$ функція $f_{2k}(x)$ має скінчену кількість нулів на $[0,A]$, то за теоремою Ролля для кожного $k\in\mathbf{Z}$ множина $\{l\in[0,A]:\varDelta_{0,0}(k)=0\}$ – скінченна, а отже множина $S=\bigcup_{k\in\mathbf{Z}}\{l\in[0,A]:\varDelta_{0,0}(k)=0\}$ є не більш ніж зліченною. Оскільки $(0,A]\setminus M_\gamma\subset E_\gamma\bigcup S$, то з монотонності міри Гаусдорфа відносно включення множин і того, що дві множини, які відрізняються на не більш ніж зліченний доданок, мають однакову міру Гаусдорфа, випливає, що $H^{\rho}((0,L]\setminus M_\gamma)=0$, якщо $\gamma>\gamma(\rho)$.

Література

1. Берник В.И., Мельничук Ю.В. Диофантовы приближения и размерность Хаусдорфа. – Минск: Наука и техника, 1988. – 144 с.
2. Карташев А.П., Рождественский Б.Л. Обыкновенные дифференциальные уравнения и основы варционного исчисления – М.: Наука, 1980. – 288 с.

3. Кузь А.М. Задача з інтегральними умовами за часом для рівнянь, гіперболічних за Гордінгом / А. М. Кузь, Б. Й. Пташник // Укр. мат. журн. – 2013. – Т. 65, № 2. – С. 252. – 265.
4. Медвідь О. М., Симотюк М.М. Інтегральна задача для лінійних рівнянь з частинними похідними // Мат. студії. – 2007. – Т.28, № 2. – С.115–140.
5. Пяртли А.С. Диофантовы приближения на подмногообразиях евклидова пространства // Функц. анализ и его прил. – 1969. – 3, вып. 4. – С. 59–62.
6. Симотюк М. М. Задача з доточковими умовами для рівняння з псевдо- диференціальними операторами // Мат. методи та фіз.-мех. поля. – 2000. – Т. 43, № 1. – С. 29–35.
7. Федорюк М.В. Обыкновенные дифференциальные уравнения: М.: Наука, гл. ред. физ.-мат. лит., 1985. – 448 с.
8. Kalenyuk P. I., Nytrebych Z. M., Kuduk G., Symotyuk M.M. Integral problem for apartial differential equation of high order in an infinite strip // J. Math. Sci., vol. 231, Iss. 4, pp. 495–506, 2018.
9. Asanova A. T. Solvability of a nonlocal problem for a hyperbolic equation with integral conditions // Electronic Journal of Di□erential Equations. – 2017, No. 170, pp. 1–11.
10. Merad A., Bousiani A. Numerical solutions of the hyperbolic equation with purely integral condition by using Laplace transform method // Palestine Journal of Mathematics. – 2015. Vol. 4(1), p. 30 – 36.

Стаття надійшла до редакційної колегії 14.12.2018 р.
Рекомендовано до друку д.ф.-м.н., проф. ***Бігуном Я.Й.*** *(м. Чернівці),*
д.ф.-м.н., професором ***Ільківим В.С.*** *(м. Львів)*

METRICAL ESTIMATIONS OF DETERMINANT OF THE INTEGRAL PROBLEM FOR EQUATION OF VIBRATING OF STRING

O. M. Medvid[1], M. M. Symotyuk[1], I. R. Tymkiv[2]
[1]Pidstryhach Institute for Applied Problems of Mechanics and Mathematics of NAS of Ukraine; 79060, Lviv, Naukova Str., 3-b;
e-mail:kondrativ@ukr.net, quaternion@ukr.net
[2]Ivano-Frankivs'k National Technical University of Oil and Gas; 76019, Ivano-Frankivs'k, Karpatska Str. 15, ph: +380 (342) 72-71-31;
e-mail:tymkiv_if@ukr.net

Metrical theorems are inprocess set about estimations from below small denominators that arose up at investigational existence of periodic at times decision of task with integral conditions as moments after a spatial variable for equalization of small vibrating of string. For leading to of metrical estimations the concept of fractal measure and dimension of Hausdorff is from below applied.

Key words: *integral conditions, covering of the set, Hausdorff measure, Hausdorff dimension.*